

Reliktowe populacje jerzyków potrzebują starych drzew

23 stycznia 2023

Jerzyki to ptaki kojarzące się głównie z centrami wielkich miast. Pierwotnie zasiedlały jednak stare lasy. Reliktowe populacje leśne w Polsce nadal występują, lecz są słabo poznane. Naukowcy podkreślają, że dla ochrony reliktowych populacji jerzyków potrzebne jest zachowanie starodrzewów.

Choć jerzyki (*Apus apus*) pierwotnie gniazdowały w dziuplach drzew i szczelinach skalnych, obecnie zamieszkują głównie tereny zurbanizowane, gdzie zakładają gniazda w budynkach. Leśne populacje tego gatunku, określane jako reliktowe, rejestrowano przede wszystkim w północnej Skandynawii, wschodniej Europie oraz w Rosji. Niestety, w odróżnieniu od populacji zasiedlających tereny zurbanizowane, populacje leśne – poza Puszczą Białowieską – są słabo poznane. Sytuację tę postanowili zmienić naukowcy z Roztoczańskiego Parku Narodowego oraz Wydziału Biologii Uniwersytetu Warszawskiego, którzy opisali miejsca gniazdowania leśnej populacji jerzyka w chronionych i gospodarczo użytkowanych lasach Roztocza i Równiny Biłgorajskiej. Wyniki badań opublikowali w „Leśnych Pracach Badawczych”. O swoich badaniach naukowcy poinformowali serwis Nauka w Polsce.

Badania terenowe prowadzono w latach 2019–2021, w okresie wysiadywania jaj oraz obecności młodych, kiedy to aktywność ptaków dorosłych jest największa. Obserwatorzy identyfikowali jerzyki latające nisko nad drzewostanem wykonujące charakterystyczne dla gatunku loty po okręgu: pojedynczo, w parach lub niewielkich grupkach oraz pomiędzy drzewami – świadczące o zajętych terytoriach i wskazujące na możliwość obecności gniazda. Zajęte dziuple odnajdywano dzięki

obserwacjom ptaków donoszących pokarm młodym i przysiadających na pniach drzew przy dziuplach.

Jerzyki stwierdzono w 78 lokalizacjach, w tym 21,5 proc. w Roztoczańskim Parku Narodowym, 17,8 proc. w rezerwatach przyrody, a 60,7 proc. w drzewostanach gospodarczych. Poszczególne stanowiska były jednak nieliczne, na każdym rejestrowano zaledwie od jednej do pięciu par. Jerzyki gniazdowały w starych drzewostanach, których średni wiek wynosił średnio 147 lat, przy czym wartość ta była znacznie wyższa w Roztoczańskim Parku Narodowym (162 lata), niż na pozostałych stanowiskach (139 lat). Ze względu na brak w lasach gospodarczych większych powierzchni starodrzewów jerzyki musiały często korzystać z niewielkich kęp starych sosen, otoczonych drzewami znacznie młodszymi.

Wszystkie odnalezione dziuple wykorzystywane przez jerzyki znajdowały się w sosnach zwyczajnych, zarówno w żywych, jak i w obumarłych. Średnia pierśnica tych drzew wynosiła 57,5 cm a wysokość 28 m, natomiast same dziuple znajdowały się średnio na wysokości 16,5 m. Większość dziupli zamieszkiwanych przez jerzyki została wykuta przez dzięcioły duże *Dendrocopos major* (75 proc.), a pozostałe powstały na skutek wypróchnień w miejscu odłamania się gałęzi.

„W przeciwieństwie do licznych kolonii rozrodczych na terenach zurbanizowanych, w lasach jerzyki gniazdują zwykle pojedynczo lub w niewielkich grupach, co potwierdzają także obserwacje na Roztoczu i Równinie Biłgorajskiej” – wskazuje autor pracy dr inż. Przemysław Stachyra z Roztoczańskiego Parku Narodowego. „Zasiedlane przez jerzyki drzewostany, wyróżniały się jednymi z najwyższych klas wieku, co jest cechą charakterystyczną dla leśnych populacji tego gatunku w całej Europie” – dodaje naukowiec, cytowany w informacji prasowej przesłanej serwisowi Nauka w Polsce. Silnego związku jerzyków ze starodrzewami dowodzą stwierdzenia stanowisk lęgowych w kępach starszych drzew (tzw. biogrupach), w wydzieleniach z dominacją młodszych klas wieku. Na Roztoczu i Równinie Biłgorajskiej dziuple

zajmowane przez jerzyki znajdowały się również w drzewach obumarłych, zarówno w zwartym drzewostanie, jak i pojedynczych, zlokalizowanych na zrębach i uprawach.

Dane z Roztocza i Równiny Biłgorajskiej wskazują, że leśne populacje jerzyków są częstsze, niż to do tej pory podawano, jednak ich liczebność jest stosunkowo niska. „Dla zapewnienia możliwości gniazdowania jerzyków w lasach i zachowania trwałości tej unikalnej populacji, kluczowa jest ochrona starodrzewi. Wymaga to zmian w sposobie użytkowania lasów gospodarczych i zwrócenie większej uwagi na ochronę zamieszkujących je rzadkich gatunków” – podkreśla współautor badań prof. UW Robert Mysłajek z Wydziału Biologii UW.

Naukowcy sugerują, by w lasach gospodarczych zachowywać duże zwarte fragmenty starych lasów, a także pozostawiać biogrupy starych drzew na wszystkich zrębach oraz drzewa dziuplaste – zarówno w drzewach żywych, jak i w obumarłych.

Źródło: NaukawPolsce.pl